

Reflektionstext kring konst- och kulturbegreppen och deras relation till dans

161113

Olof Modén

Uppgiften för denna reflektionstext är att studera några skrifter inom kursen Konst, kropp och kultur 1, och kort sammanfatta och koppla till dansen och den egna praktiken. Jag var utgått från tre texter men även kommenterat grejer från de andra texterna för att för egen del sammanfatta detta delmoment av kursen.

Fornäs (2012) inleder med de olika kulturella begreppen. Det ontologiska begreppet handlar om kultur i form av odling och att kultur är resultatet av mänsklig verksamhet. Därmed avskiljs motpolerna kultur och natur där naturen ses som det orörda trots att människan mycket väl är en del av naturen. Kultur i denna bemärkelse återfinns även inom till exempel bakteriekulturen, och när kunskap odlades pratade man om bildning. Det antropologiska perspektivet handlar om livsformer och processer och om sociala grupper till exempel inom ett land. Det finns då även olika samhällskulturer och mångkultur. Det estetiska begreppet relaterar snarare ordet kultur till konst i olika form. Jag kan se dansen dels som en estetisk verksamhet men även en typ av bildning och inom till exempel en kurs handlar det snarare om kultur i form av socialisationsprocesser och gruppbildning. Det sammanhang man väljer att använda ordet kultur i får avgöra dess innebörd och för att undvika oklarheter kan man själv definiera det för stunden.

Det fjärde begreppet är det hermeneutiska perspektivet, som alltså handlar om symbolik och tolkning. Kultur är då att skapa mening genom att tolka situationer och miljöer och ska kunna ses som ett övergripande begrepp som innefattar de övriga men som löser upp deras paradoxer. Ett intressant exempel på synen av kultur och natur var hur naturfotografer väljer att omedvetet filma, tolka och presentera djurs beteende i det vilda på ett sätt som återspeglar ens egen syn på till exempel familjelivet, medan sedan andra väljer att hänvisa sin egen livssyn utifrån vad naturfilmarna har presenterat.

Förutom ordet kultur finns det många sammansatta ord som innehåller ordet kultur. Kulturvetskap skulle kunna ses som ett övergripande begrepp för nästan all humaniora och samhällsvetenskap om nu fler ord skulle behövas. Kulturforskning skulle kunna vara forskning inom det området eller ett snävare begrepp. Kulturanalys och kulturstudier är liknande ord men som ofta antyder en mer specialiserad verksamhet. Generellt kanske genrer och definitioner uppstår under tiden eller efter att ett fenomen varit aktuellt och ibland kan själva namngivningen vara en del i kampen om resurser och acceptans inom det vetenskapliga eller konstnärliga fältet. Till exempel ansåg sig bluesmusikerna i början av 1900-talet bara helt enkelt vara musiker medan benämningen kom först efteråt. Gammeldanserna fick sitt samlingsbegrepp efter att den nya dansen och musiken kom från USA och det antyder också en form av maktutövande att kalla sin egen aktivitet för ny och någon annan för gammal. Folkliga dansen försökte särskilja sig från folkdansen och dess koreograferade

folkdansbaletter och återgå till den dans som folket 200 år tidigare faktiskt hade hållit på med i tradition men frågan är om de som är nya idag ens får nys om skillnaden eller begreppskillnaderna. Det viktiga för gemena man är ändå vad man håller på med och inte definitionerna, vilka blir mer viktiga inom till exempel inom forskning, undervisning eller vid spridning av reklam inför olika tillställningar.

Ehn och Löfgren (2001) går djupare in i kulturanalysen och beskriver framför allt olika sätt att betrakta och tolka omgivningen och det kreativa med att jobba med tolkning. Det handlar bland annat om att främmandegöra, leta koder i socialt handlande, hur man skolas in i världen och att försöka se på världen på så många olika sätt som möjligt. Olika arbetssätt kan vara till exempel att gå på spaning, att dramatisera, experimentera, leka och reflektera, att ställa frågor, att ifrågasätta det vardagliga, att växla mellan olika perspektiv, att tänka i liknelser och kontraster, och att vänta tills något dyker upp. Som dansare söker man också ofta variation och nya infallsvinklar och där kan man nästa rakt av sno verktyg från kulturanalysen fast omarbete dem till sin egen praktik eller till en undervisningssituation.

Billgren (2008) svarar i sin bok på ett lättsamt och ironiskt på flera frågor om konst. Det jag finner mest intressant är kopplingen mellan konst och språk. Konst skulle dels kunna vara ett sätt att kommunicera men också ett sätt att tänka. Han skriver att om vi tänker med språket så skulle konst var ett sätt att tänka på det vi annars inte har språk för. Inom modernismen verkar man söka så mycket efter nya språk att sökandet och det unika verkar viktigare än det man vill förmedla och det kan göra det svårt för gemene man att förstå konsten. Det kan också vara en reaktion eller en existentiell ångest gentemot den ekonomiska status som naturvetenskapen fått och som leder till konstnärernas desperata sökande efter något nytt och unikt likt naturvetenskapens experimenterande och sökande efter ny kunskap.

Liedman (2004) tar upp just konstbegreppets historia i relation till naturvetenskapen. Grekerna använde nämligen samma ord för samma ord för konst och vetenskap, *techné*. Hos romarna fanns de sju fria konstarterna med grammatik, retorik, dialektik, aritmetik, musikteori, geometri och astronomi, där musicerande alltså inte ansågs lika fint som att fundera kring musik. Konst handlade om skicklighet och förenade både hantverkaren och läkaren. Framstående personer som Da Vinci kunde vara både konstnärer och vetenskapsmän. Så småningom under århundradena skildes naturvetenskapen och teknologin från det som kom att kallas estetiken där tyvärr även de som upphöjde konsten till viss del såg ned på den eller ansåg att den åtminstone skulle få vara med men bara som en lägre form. Under romantiken kom motkrafter till att naturvetenskapen skulle stå för den sanna kunskapen.

Malmqvist (1999) går igenom modernismen och postmodernismen för att göra det lättare att förstå samtiden. Samtiden som begrepp skulle kunna innebära att två eller flera strömningar existerar vid samma tidpunkt eller att det är något som sker just nu. Begreppet verkar även ha kidnappats av vissa genrer inom konst- och dansvärlden för att beskriva det som sker inom genren nu i

förhållande till tidigare perioder som då ansågs aktuella och som benämndes modern men som inte längre är relevant i förhållande till det som sker idag. Om andra genrer till exempel inom dansen skulle kunna vara samtida bara för att de praktiseras eller iscensätts verkar oklart. Kanske är allt idag inkluderat?

Inom modernismen fanns romantikens synsätt att man skapade konst för konstens skull, för den rena estetiska upplevelsen, och det ledde till formalismen, med abstrakt måleri där det var viktigare hur man framställde än vad man framställde. Malmqvist nämner också att konsten skulle kunna vara en religionsersättare i vår sökan efter mening. Minimalismen, där man inte refererade till något annat än konstverket, anses som den sista "ismen" inom modernismen. Gradvis återkom intresset för omvärlden och postmodernismen kan till exempel handla om normkritik, postkolonialism och en insikt om att västvärlden inte var överlägsen resten av världen. Det nyaste inom konst är mer komplicerat och varierat än historien ofta ter sig, kanske på grund av den utjämning som skett genom historieskrivandet. Inom folkdansgenren känner jag att jag inte direkt kan relatera till modernismen inom konsten, eventuellt på grund av att folkdansen även om den skett på scen snarare setts som en social kulturbevarande aktivitet snarare än en dans som konstform. Tack vare sceniska projekt på senare tid till, exempel med Residans, har synen på folkdans börjat ändras.

En sak jag intresserade mig för i texten om kulturpolitik (Karlsson D., 2010) var begreppet kvalitet inom kultur. Motpolerna är att det bara är en "kultur-elit" som styr över medlen eller att det sker någon form av fördelningspolitik. Rimligt verkade ändå vara att själva diskussionen om kvalitet alltid skulle vara närvarande. För egen del kommer det handla om att söka medel för undervisning och projekt i olika form och självklart måste kvaliteten på projekten och utövarna på något sätt bedömas och jämföras, och förmodligen av tillräckligt insatta personer.

Referenser

- Billgren, E. (2008) *Vad är konst och 100 andra jätteviktiga frågor*. Stockholm: Bokförlaget Langenskiöld (ett urval sidor).
- Ehn, B. & Löfgren, O. (2001). *Kulturanalyser*. Malmö: Gleerups. (Sid 8-63, 145-170).
- Fornäs, J. (2012) *Kultur*, Malmö: Liber. (Sid 5-75).
- Karlsson D. (2010) *En kulturutredning: pengar, konst och politik*.
- Liedman, S. (2004) *Konst och vetenskap – ett idéhistoriskt perspektiv*. Ur Årsbok 2004 för Konstnärlig FoU, Vetenskapsrådet. (Sid 17-35).
- Malmqvist K. (1999) *Om modernism och postmodernism - Stora och små brott*. Ur lärarhandledningen "Konst är konst allt annat är allt annat". (Sid 40-55).